

Un adjectiu preliminar: els amables i molt estimats responsables d'aquesta sessió han fet una hiperbòlica presentació del qui ara us parla. M'han pintat poc menys que un erudit en qüestions britàniques, un home absolutament al corrent dels fenòmens anglesos i coneixedor dels secrets del Foreign Office. La realitat és força més prosaica. Sóc un estudiós de les coses angleses, cert, i això m'ha portat a analitzar-ne els caires amb més deteniment que el comú de la gent, però de cap manera no tinc la pretensió de constituir-me en erudit i menys d'una realitat vital deslligada de la norma i de la lògica com és l'anglesa. Un servidor fa anys que estudia l'anglès, la història, les manifestacions culturals socials i econòmiques dels homes de les Illes Britàniques, i, com més el he estudiat, més profundes i amagades se m'han adreçat les anes on, en un principi, volia arribar. Això passa sempre, és clar: en anar aprofundint en qual-sevulla mena de coneixement, el descontentament pot donar-se per segur.

Però, amb tot, no hem d'esser tan ambiciosos. Per
bé que les realitats més profundes resten sempre ama-
gades, no gens menys deprenem llumeres suficients
per dibuixar ací un tret, allí una taca i anar-nos
donant un esbós de la veritat, un dibuix que
ens permeti, bonament, d'entrellucar-ne l'essència.

Es per això que és amb humilitat que ens
hem d'acostar a estudiar i comprendre altres pobles.
I jo diria que, tractant-se de material humà,
si prèviament no l'hem estimat, si simultània-
ment no l'estimem, i posteriorment no l'hem d'es-
timar, val més que el deixem de banda. Digueu
que allò que no es coneix no pot estimar-se. Jo crec
que per a estudiar l'home cal una prèvia postura
d'~~amor~~^{atracció}. Us diré el que se', esquemàticament,
d'un home, que ~~estimo~~ crec poder arribar a esti-
mar, però, ~~estimo~~ que, ara com ara, admiro
profundament. I, prou esportis.

Lleida i Balaguer, 1961

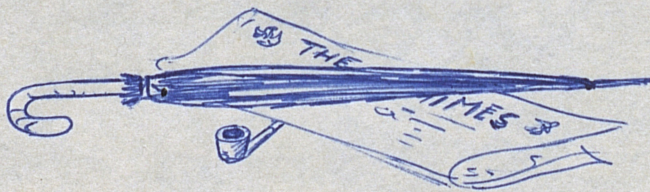
Josep Vallverdú

C O P D' U L L

A

A N G L A T E R R A

Una conferència.

Iniciarem una aproximació a Anglaterra. Ens hem de situar en la perspectiva adequada per poder fer un primer judici d'un país. Naturalment, el millor és anar-hi, prendre contacte físic.

Des del continent podem anar-hi per terra i mar, per mar i per aire. Darrerament, donada l'abundor de nadadors i nadadores que travessen el Canal, potser seria aconsellable, a les persones que es vulguin estalviar ~~hamb~~ ~~travessam~~ el bitllet de travessa, de seguir aquest procediment. El fet que el qui us parla no pensi fer-ho, no vol pas dir que els meus oients no ho hagin de provar.

I, com que hem esmentat el Canal, això ens porta directament a parlar d'aquest important accident geogràfic. Sense el Canal, la idiosincrasia especial dels anglesos perdria molts graus; sense el Canal ni la seva economia, ni la seva història, ni

la seva literatura no haurien estat el que han resultat, ni de molt lluny. I si s'arriba a construir el Túnel o el Pont que lligui la costa anglesa amb la costa continental, no serà sense un sentiment de frustració i desfeta per part de moltsíssims anglesos. Quan aquell moment arribi, tindran la sensació que s'ha acabat Anglaterra, almenys l'Anglaterra on valia la pena de viure. D'una manera discreta hem fet ja l'afirmació que els anglesos són personalment, marcadament idiosincràtics, col·lectivament i individualment insulars.

No hi ha una illa més illa que Anglaterra, que més satisfeta estigui de ser-ho i que menys esforços faci per donar-se enfora, als altres. El fet de la sobirania confereix als anglesos una doble mentalitat, insular i nacional; i aquests dos atributs s'interfluencien donant un concepte de nació de fronteres absolutament ben delimitades, que no pot fer sinó augmentar el que en altres latituds se'n

diria orgull patriòtic i que a Anglaterra, bo i existent, és dissimulat fins al màxim. Perquè a Anglaterra, tota exteriorització d'entusiasme és considerada de mal gust. La llengua anglesa té més expressions de les que en diriem per sortir del pas que cap altra. Res d'exageracions. Si un anglès us diu que la pel·lícula estava bastant bé aneu-la a veure perquè és excepcional. Si confessa que no es troba gaire bé és que està a punt de morir-se. Contràriament al que ocorre amb la gent d'altres grups nacionals, la idea que dels anglesos té formada molta gent és bastant exacta. Responen al cli-xé. Quan a nosaltres ens diuen que tots toquem la guitarra i que tots tenim un toro al balcó ens clavem a riure. Quan li dieu a un anglès que ells no es parlen si no són prèviament presentats, que prenen té a totes hores i que de tant ben educats semblen maleducats us contestarà que és exacte. Això és el que us respondrà si té ganes de parlar.

El primer contacte amb el món directament anglès el teniu no en arribar a l'aeroport de Londres, sinó just en pujar a l'avió o al vaixell anglès. Especialment en aquest darrer cas l'establir la directa coneixença amb la Marina Britànica és força alligador. Perquè, el petit pailebot que us trasllada de Calais a Dover és una nau pertanyent als ferrocarrils britànics, però governada, organitzada i regida com si fos el mateix creuer -insígnia de Sa Majestat. Allí dins trobeu, en lloc de la bellugadissa, i mig vexatòria pressa francesa, la calma. Una calma elegant, freda i eficaç, tan eficaç que arriba a imposar-se a l'heterogènia massa de passatgers, ni que siguin tots meridionals. Apreneu desseguida a no voler passar davant dels altres, a baixar el diapasó de la veu i a ocupar pacientment el lloc que us pertoca i que, uns oficials, impecablement afaitats i amb cara de Sherlock Holmes, us van indicant. Simultàniament el bar comença a satisfer els primers parroquians.

La mar sol estar picada. El canal té vents contra-
 posats i mala geia. La gent es comença a marejar.
 Quan més marejada està, un altaveu anuncia en anglès
 francès i italià, les excel·lències del menjar que
 en aquell moment estan servint al restaurant. Passa
 un mariner o un oficial, caminant dret com un fil,
 sobre un pis que ondula i on llisquen les maletes.

La travessa dura una mica més d'una hora; i arri-
 beu a Dover, amb els seus famosos espadats blancs.
 Ja veieu al moll els primers cascs de policia. El
 tren us dura, sense cap parada, com una exhalació,
 a Londres.

Unes paraules sobre trens : avui hi ha força
 gent de la nostra, familiaritzada amb els especta-
 lars trens francesos. Són els més ràpids d'Europa.
 Bé: els trens anglesos no són gens espectaculars.
 Són, simplement, funcionals i, per tant, més còmodes.
 Això no té discussió possible, perquè l'anglès és
 un animal de comoditats. Està disposat a pagar, però
 vol tenir bones butaques i bones catifes i bons ser-
 veis en general i en particular. La socialització

no ha fet altre que posar aquelles satisfaccions que a l'època victoriana eren privatives dels rics, a l'abast de practicament tothom. Als trens anglesos abunden els compartiments que semblen salonets, les butaques on pots estirar-te, etc. I quan a la velocitat, val a dir que no és gaire inferior a la dels francesos. Jo he fet cent vuitanta quilòmetres en dues hores, en un tren de carbó. A l'hora de no poder llegir els noms de les estacions que depasses, tant-se-val que el tren vagi a 90 com a 110. Hi ha gran abundor de locomotrius a carbó, donada la qualitat del carbó de Gales. No hi ha tanta electrificació com a França. Però hi ha també profusió de trens moguts per diesel o diesel-elèctriques.

I quina gent trobem dins els trens? Una gent silenciosa. Que calla totalment o que intercanvien, molt de tant en tant, unes paraules. Podeu, a més a més, fer un llarg trajecte sense veure la cara de la persona del vostre davant, només perquè té el diari per pantalla. Jo sempre he cregut que els diaris anglesos tenen tanta superfície per permetre a la gent

7

d'amagar-s'hi al darrera.

Aquest desig de silenci i d'insulació és molt característic dels anglesos. Ells defensen la intimitat amb gran tenacitat. No volen interferències. Semblen eixuts, però el que són és tímids, d'una timidesa excessiva per als nostres estàndards una mica imprudents i descordats.

Els anglesos són gent que ha tingut una història de les més dures. És una història plena de crueltats, sang i violències. Les guerres civils dels anglesos, tal com les expliquen al batxillerat, queden com un fris acolorit i tendre, superficial com una pel·lícula de masses : no fou pas així la realitat, sinó un seguit d'exaccions, odis sostinguts i fanatismes brutalment incorporats al pols dels monarques, de la noblesa i del poble. La submissió de Gales fou llarga i la incorporació d'Escòcia no ha acabat pas del tot. Ara bé, al llarg del temps, els pobles anglesos s'adonaren que, com deia Sant Pius X : "Dintre de la pau tot es pot guanyar, amb la guerra es perd tot". I des de fa molts anys no

hi ha hagut cap guerra civil ni revolució violenta a Anglaterra. Aquell primitiu Parlament arrencat al rei Joan II en temps de creuada, s'ha finalment, consolidat, i avui dia totes les qüestions es resolten per arbitratge i compromís. La paraula és aquesta: compromís. Dins cada anglès, dins cada anglesa, hi ha un compromisari d'una peça.

Són intel·ligents, els anglesos? Col·lectivament el seu sentit comú els fa semblar-ho. Individualment no tenen vivacitat, però els salva el sentit de l'humor i del seny de cada habitant. La suma d'aquest sentit de l'humor i del seny de cada habitant en fa una nació destinada, en tot cas, a sobreviure sense massa dany o sotracs. Enfront, per exemple, dels alemanys, individualment capacitatíssims i col·lectivament destinats a passar-se sempre una mica de rosca. Això sol pagar-se car en el mercat històric. L'anglès, individualment un gran crític de tot, no té tanta tendència a deixar-se endur per capitanies o mites: de fet no n'hi té gens, de tendència. Hitler és inconcebible a Anglaterra.

L'anglès és un home enamorat de la mesura, no en la seva alta i artística concepció grega, sinó de la contenció orientada a les situacions pràctiques. Per ells, viure és viure en harmonia amb un mateix i amb els altres, i saben que això no és possible sense que els altres tinguin llibertat i siguin respectats. Aquestes coses no són productes d'una ciència ^{establerta} de segles, sinó que les han apreses lentament, cada dia. Exemple, Irlanda. Quan Anglaterra es va convèncer que no en sortiria de tenir a Irlanda sota el seu poder, i sobretot, productiva, la va deixar.

Quant a la seva actitud envers els altres pobles no anglesos, creieu-me si us dic que són els únics als quals l'Imperi no se'ls ha atomitzat, que n'han conservat allò que és més substantiu. Han estat els primers en inventar el sistema de comunitat de nacions i, amb un resultat que França, per exemple, tot i la seva admirable administració, no podrà pas aconseguir. Els anglesos, com molt bé va dir Mr. Macmillan, han donat la independència a molts països : l'han donada ^{en alguns casos} ~~generalment~~ in extremis, però sempre abans que l'inevitable vessament de sang

vingués...i quan han considerat que hi tenien més a perdre que a guanyar. Aleshores han creat una estructura de conveniències mútues que manté les noves nacions independents lligades indefectiblement a la metròpoli per llaços comercials i culturals, que són els únics que poden garantir tant la supervivència d'aquestes nacions com la mateixa de la Gran Bretanya. I, naturalment, en aquest món, la fórmula de contracte de conveniència mútua és també la base del suport mutu.

Una de les causes d'incomprensió del caràcter anglès per part dels meridionals és la nostra tendència a sobrevalorar els "slogans", els esquemes preconcebuts o les idees heretades. Els anglesos, tan ~~tradicionalment~~ ~~ment~~ tradicionals, sostenen que la tradició no s'hereta, sinó que es fa cada dia. Aquesta fórmula encloou una gran dosi de dinamisme ~~gran~~ i dibuixa les característiques creadores de tot un poble. Ells no hi creuen en les paraules, en els programes, en els mites i en les intangibilitats : van al fons de l'home, creuen en l'home, sobretot en l'home anglès, sense

discursos grandiloqüents ni estímuls de venedor de fira.
 Creuen en què val la pena d'assegurar la vida de cada
 dia i prou. Són, per això, capaços de muntar un compli-
 cat esquema d'influències diplomàtiques i d'espionatge
 a tot ~~el~~ l'Orient només perquè la seva gent pugui se-
 guir comprant el té a un xelí vuit penics el paquet.
 De manera que tenen un patriotisme no pas basat en gran
 projectes històrics o superficials supremacies, sinó
 un patriotisme actuant i responsabilitzat, fet pel gust
 per les coses menudes que a ells els plauen.

Aquesta gent tímida, és, però, tenaç. L'anglès, en gue-
 rra, és més tossut que no pas brillant. Es fama que,
 en un conflicte bèl·lic, els anglesos perden totes les
 batalles, excepte la última. No cal que citem exemples.
 Però el famós Wellington mai no fou un ídol dels es-
 panyols, als quals ajudava contra Napoleó, perquè no feia
 altre que retirar-se i retirar-se. Era un anglès típic,
 i per això obrava així. Els Estats Majors anglesos te-
 nen tanta confiança en la seva gent que mantindran un
 general en el seu lloc perdent batalles mentre el gene-
 ral demostrí que va adquirint experiència. Amb tal que

guanyi la batalla darrera ja en tenen prou. Juguen amb el temps i amb l'esforç combinat, no pas amb les apreciacions i tòpics vulgars que del prestigi tenen els exaltats. Són com aquells equips de futbol desastrosos, que fan patir tota la tarda als seus seguidors, i a darrera hora, d'una manera oscura, sense pena ni glòria, marquen el gol de la victòria. Ningú no ha disfrutat, però han guanyat. Això és el que compta.

L'anglès té un gran sentit crític. Personal. Generalment llegeix el diari, però no se'l creu del tot. Ell critica inclús el crític del diari, però només quan creu que val la pena de criticar-lo. Fan al contrari d'altres pobles que critiquen per criticar o troben una mena de gust esteticista a fer crítica. L'anglès té, a més, consciència que els seus compatricis són també crítics aguts. Tot això aconduïx a que les manifestacions artístiques de caràcter col·lectiu tinguin una alta qualitat, a Anglaterra. Veureu una pel·lícula anglesa, i encara que sigui insignificant, la banda musical sol estar interpretada per una orquestra de fama, posem la simfònica de Londres. Això vol dir

que l'anglès demana qualitat, i com que en el fons li agrada de criticar, vol que el l'objecte de la crítica valgui la pena. Sinó, tot seria, com deia Shakespeare, "treballs d'amor perduts".

Es per això que la premsa, a Anglaterra, té tanta volada. Hi ha de tot, però en destaquen quatre o cinc diaris i revistes d'una altura considerable. El "Times", l'"Observer" o el "Guardian" són realment bons. La part crítica sol ser densa, rica. Cert és, però, que els periodistes que signen aquells escrits, són homes universitaris destacats.

I tota aquesta gent, direm, tots aquests anglesos tan especials, tan realistes, tan diferents de l'altra gent, que no creuen en la lògica, que creuen només en l'experiència directa, si pot ser personal millor, d'on surten? Com es formen? En quin quadre polític i social viuen?

Examinem, si us plau, dues de les fonts espirituals ~~les~~ més genuïnes per centrar una mica tots aquests aspectes i reduir-ne els caires a un nucli prou

lluminós : el sistema de govern britànic i el sistema d'ensenyament britànic. Són, ambdós, tan curiosos, tan desorganitzats i tan originals que a la força els anglesos han d'èsser gent de condicions humanes robustes per a treure'n profit.

El primer que ens sobta és que a Anglaterra ho hi ha Constitució escrita. Això, per a un francès, que n'ha tingudes qui-sap-les, des del Jurament d'Estrasburg fins als treballs de M. Debré, o per a un espanyol, que des del Fuero Juzgo fins al Fuero de los Españoles ha vist sempre sobre el paper les més tranquilitzadores perspectives de bé comú, és sorprenent.

No hi ha Constitució escrita. El monarca encarna el país. La monarquia és hereditària, i si no hi han fills barons hereten les dones. A Anglaterra no hi ha hagut mai llei sàlica ni cosa semblant.

El respecte i la devoció per la Monarquia i pels reis semblaria ingenu si no sabéssim que els anglesos hi creuen a vida o mort. Ells us acceptaran

de grat qualsevol acudit, una crítica ; però no goséssiu pas dir un mot de mal gust respecte del monarca, perquè el més humil o desgraciat dels homes deixarà la feina que té entre mans i us farà una cara com un pa de pessic. El sentit de l'humor també té límits i tot allò que afecta el substrat més profund de l'ànima anglesa és, naturalment, sagrat.

El rei té unes funcions separades del Parlament. El Parlament està compost de diputats provinents d'unes constituències o districtes, urbans i rurals. Els diputats representen el seu districte, que pot no ésser el de la seva residència habitual. Pertanyen a un dels tres partits polítics anglesos: conservador o tory lliberal o whig laborista o labor. De quaranta anys encà, el moviment obrer i la força adquirida per les organitzacions sindicals han donat tanta vitalitat i gruix al partit laborista que aquest ha esborrat gairebé el lliberal, reduït avui a tercera força o força basculant de reserva.

El Parlament està compost de dues cambres, la dels Lords i la dels Comuns. La primera té cada dia menys prerrogatives i no entrarem en detalls. La funció primària dels Comuns és la de proposar, discutir i votar nous projectes de lleis o reforma de les existents. Malgrat la ulterior signatura del Monarca, quan una llei surt aprovada pels Comuns és ja llei amb tota la força jurídica possible.

Als Comuns presideix un "speaker" o sigui el que fa discursos, que no en fa cap. Només concedeix la paraula i presideix. La tradicional distribució dels escons al Parlament en semicercle és desconeguda a Anglaterra: els diputats estan asseguts els uns ~~de~~^{enfrent} dels altres, en dues grans meitats esglaiades. Els dos primers bancs antagònics estan ocupats pel Govern i per la Oposició, cara a cara.

El Govern o Gabinet de Sa Majestat té un primer ministre, càrrec d' excepcional importància a Anglaterra. Aquest primer ministre és convocat pel Rei després que el seu partit ha guanyat les eleccions ge-

nerals. Aquest primer ministre nomena els seus col.laboradors, als quals distribueix les carteres ministerials, unes vint-vint-i-dues en total.

Aquest govern durarà fins que es facin noves eleccions generals . La llista de PP.MM. a Anglaterra és magnífica : Pitt, Gladstone, Disraeli, Lloyd George, Churchill, Eden, Macmillan. Incloc a posta els dos darrers perquè crec que la Història en farà un judici ben favorable.

Però, el que té veritablement importància a Anglaterra dins el marc polític és la oposició . La formen els homes destacats del partit contrari més potent, i tenen un Gabinet fantasma, com si diguéssim un Govern a punt. Però, fixem-nos que se'n diu Oposició de Sa Majestat, o sigui que ells, i tots entenen que tenen per funció no pas oposar-se al govern com a tal partit polític o com a grup de ciutadans, sinó com a representants de la Corona, per esmenar i adreçar les errades del Govern. Són tan valuosos als ulls del monarca i del poble com

com el mateix Gabinet, i sense ells no existiria joc polític a la Gran Bretanya. Fonamentalment, els programes dels dos partits de torn avui són molt similars. En el que difereixen és en l'economia de mitjans a seguir en voler arribar a les mateixes metes. Quan el govern ha acabat el seu mandat per dimissió o per victòria electoral de la oposició, el rei o la reina crida el cap de la oposició i li encarrega de formar govern. Aleshores l'antiga oposició és Gabinet de Sa Majestat i l'antic Govern és Oposició de Sa Majestat.

Quan els diputats parlen a la Cambra no s'al·ludeixen uns a altres pels seus noms propis, sinó pels de llurs constituències o districtes. Imagineu-nos un diputat, ací, que digués: "Tal com l'honorable L'ardecans ha dit..." o "en contra de l'opinió de l'honorable Vilanova d'Alpicat"...

El sistema de votació és irritant. Res d'aixecar les mans. Els diputats s'aixequen dels seients i, segons hagin de votar a favor o en contra van a pa-

ssar en filera per un o l'altre dels dos passadissos que hi han darrera els escons. A la porteta final hi ha un oficial comptador que en fa el recompte, talment el pastor amb les ovelles. I, després, tots dos oficials depositen les llistes davant l'"speaker". Feta la suma es veu si hi ha majoria o no i si és a favor o en contra.

Els debats, al país de la calma, es caracteritzen per una gran virulència, i posen a prova la intel·ligència i integritat dels membres del govern, car la oposició sol estar magníficament preparada amb dades comprometedores i estadístiques eloqüents. Tot això va al Hansard o report diari dels processos verbals de la Cambra, i l'endemà als diaris i al carrer. La gent és hipersensitivament adversa a la corrupció i a la conxorxa, de manera que el govern ha d'anar amb peus de plom si no vol ficar-los a la galleda. La única manera de governar a Anglaterra és amb l'honestedat més absoluta, i amb les orelles escrupolosament dretes com un coniller.

Cent anys endarrera encara hi havien moltes úlceres de corrupció i diputats venals. Avui, amb e~~ss~~s mitjans d'informació i difusió i la més alta cultura dels districtes rurals, tot allò no pot fer-se.

Les èpoques d'antibritanisme viscudes aquí i a d'altres països tenen per bandera el sentit colonialista dels anglesos, el que els arabs passats de moda en segueixen dient imperialisme anglès, sense pensar que ~~grau~~ de no haver estat per aquest imperialisme milions dels seus germans rosegarien ossos de cabra. Naturalment que els anglesos han tingut un sentit colonialista, i imperialista i tot però això no pot tintar-se de colors negres si no és que es vulgui oblidar alhora l'actuació d'altres països que, amb nom diferent, practicaven un imperialisme de més mala llei i, sobretot, i ara s'ha vist, de més mal resultat. La situació és aquesta. Les èpoques de colonialisme i imperialisme han passat, almenys en el seu perfil clàssic,

i els anglesos, per haver estat els que més èxit i més durable robustesa tingueren en aquestes activitats, s'han endut l'odi de molts països. Un moment, però : els països intel.ligents han criticat molt poc els anglesos. Als americans els critiquen els països intel.ligents i els altres : tots.

Una vegada, quan Disraeli estava parlant a la Cambra dels Comuns, fou interromput pel cap de la Oposició que li va recordar els drets de l'home. Disraeli, va limitar-se a contestar : "ara no parlo dels drets de l'home. Ara, en aquest moment m'interessen els drets dels anglesos". Una sinceritat total, que, fora del context del debat, pren les tintes descarades del cinisme. Però és la pura veritat. Anglaterra va fer imperi per assegurar els seus suministres i mercat interior, no hi ha dubte. Ni va parlar d'evangelització ni de grans programes. Però d'una manera pràctica, gens lògica ni rígida, va organitzar cada país colonitzat de tal manera que ara, quan ha calgut donar la independència, els

països en qüestió han tingut homes propis disposats i mitjanament preparats per governar-los.

L'astúcia britànica i el sentit pràctic il·limitat d'aquesta gent calmosa es posa de manifest en el fet que, en certa regió africana on calia construir carreteres i era costosíssim el fer-les, ells van idear un sistema que vé a ser l'ou de Colom : van regalar un automòbil espatarrant a cada un dels reietons de la regió. Els reietons, pel compte que els tenia, van construir les pistes per poder passejar amb els seus cotxes. El govern britànic no va gastar ni un xelí en el projecte inicial.

Abans hem parlat de virulència en els debats. Això no vol pas dir que, en aquests debats i en tota relació mútua no hi predomini el "joc net" que és la traducció més aproximada del complex nominal anglès "fair play". L'anglès comprèn que, fora del camp de joc no han de perllongar-se les lluites, i que, dins del camp, ha de guanyar el millor. Aquest és un principi que els és inculcat des de l'escola

maternal, a la família, a les fàbriques, a les institucions de joventut i a les parròquies. Aquest principi del joc net i que guanyiet millor és reflectit en una altra característica feso- miadora de l'articulat polític anglès : la oposició té un salari. El leader de la oposició té assignat un salari, pagat del fons públic, de 2.000 lliures esterlines l'any. Molta gent ha protestat d'això, àdhuc a dins d'Anglaterra, al·legant que ja n'hi ha prou que amb el diner del contribuent es mantinguin uns homes de govern ; ^{però} que a sobre calgui mantenir també els enemics d'aquest homes és excessiu. La majoria, però, troba sensat de pagar el cap de la oposició, i, en darrera instància la Corona i les Cambres consideren que la Oposició és també govern, té confiada una missió de signe positiu. Tan positiva que, de vegades, quan cal prendre-inclús en temps de pau-una mesura delicada, el P.M. crida el cap de la oposició per escoltar el seu consell.

La maduresa política vé senyalada d'antuvi per una maduresa social i una estabilització econòmica molt accentuades. Hi ha un factor d'ambient, qui sap si originàriament climàtic, que fa d'Anglaterra un país sense estridències. Veureu en els barris més o menys suburbials de les ciutats els elements pertorbadors de sempre i d'arreu. Però són gairebé els únics factors de desequilibri que hi ha. La majoria de la gent fa una vida d'interior, d'un interior, que, donades les condicions climatològiques ha d'ésser comfortable. El carrer és utilitzat per passar-hi, no per passar-hi les hores.

L'anglès té un concepte de l'habitació humana molt propi. Una obsessió per viure separat de l'altra gent i al camp^a. Aquesta tendència és tradicional a les ciutats petites i mitjanes, amb les seves cases unifamiliars, ~~una~~ jardinet al davant i al darrera, dos pisos, escala interior... És el cottage victorià, repetit fins a la monotonia; només que, ara, amb antena de TV. Aquest tipus de casa està en har-

monia amb una teoria psiquiàtrica que afirma que l'home està fet per a tenir els veïns al costat, no a sobre o a sota.

Les relacions interfamiliars són escasses. Els veïns es parlaran i visitaran poc, potser si coincideixen en els seus jardins respectius fent una esporgada o segant la gespa... El laconisme és considerat una mostra de discreció. Aquesta aparent fredor no pressuposa pas indiferència. Us quedareu parats, el dia que us trobeu en un destret, de la diligència i bon sentit ^{amb què} col·laboraran amb vosaltres per treure-us-en . Passat el mal moment, cada ú tornarà a casa seva i al més aparent allunyament.

Anglaterra té un ordre públic envejable, fruit de l'alta educació que la gent ha rebut i de la obsessió particularista de cada habitant. Si trepitgeu involuntàriament algú ~~un cop~~ i us disposeu a demanar-li perdó trobareu que ell se us avança i ja us l'ha demanat primer. S'excusa per haver posat el seu peu dessota el vostre. Ja no hi ha discussió

ssible, ni sobretot, llarga conversa.

Aquest ordre públic i equilibri ambiental no tenen res a veure amb cap mesura coactiva, però serà el moment d'afirmar que quan es produeixen, les mesures coactives són a Anglaterra d'una eficàcia esglaiadora. Els policies no duen armes, però cap malfactor no dispararà contra la policia, perquè és possible que l'endemà el pengin. Anglaterra ha donat una trista galeria de criminals i no obstant ningú no ha tingut mai la sensació que la llei pot burlar-se. Scotland Yard per a Londres, i les Constabularies per a la resta del país, posseeixen avui dia mètodes tan perfeccionats, tècniques tan afinades i una documentació tan exhaustiva que inclús és possible de trobar entre els seus arxius la classificació de tots els saltejadors de pisos que són esquerrans!

El gust indefinible per la imprecisió, per la bona i simple marxa del temps, el menyspreu per la pressa es pot apreciar en les cues. La gent fa cua

a les estacions, als cinemes, teatres, botigues que liquiden. Unes cues pacients, silencioses, aturades en el temps, en tot cas estranyes per a nosaltres. Si algú, en aquesta cua, fes el viu, semblaria tan estrany el fenomen que el tancarien per boig. Naturalment, en tot allò que fa referència als serveis públics, la gent sap que el resultat de la cua serà la obtenció del servei sol·licitat. Sabut això ja queda eliminada l'angoixa i el nerviosisme. A Londres, on 11.000.000 de passatgers utilitzen els transports comuns diàriament, no se solen veure cues de més de vint persones a les parades dels autobusos. Les places dels autobusos són limitades, car als anglesos els agrada anar ~~nom~~ asseguts, i que els altres hi vagin.

Com es diverteixen els anglesos? El costum del final de setmana continua en vigor. Els qui no tenen casa al camp organitzen alguna sortida amb amics. La intimitat personal de què podeu gaudir en aquests fins de setmana, encara que hi hagi la casa plena

de gent, només es dóna a Anglaterra. Com que ningú no té ganes d'escoltar confidències, ningú no en fa, i cadascú passa el temps d'una manera reposada i al seu lleure. A nosaltres ens semblaria que anar invitats i no fer escarafalls de la casa o de la hospitalitat dels estadants seria groller. A ells els sembla al revès.

La T.V. haurà estat un consol per una gent que, si bé no defugen la companyia la cerquen silenciosa, car la TV és un mitjà per estar plegats amb els altres sense dir-nos res. La T.V. a Anglaterra és doble : oficial i comercial. O sigui que la BBC i altres organismes oficials no la controlen tota. Hi han uns quants milions d'aparells instal·lats, em sembla que 10, i la recabdació de l'impost per TV permet no solament donar molts programes i selectes, sinó destinar una part d'aquests ingressos a la reconstrucció de monuments, subvencions a festivals d'art i a companyies teatrals, i a l'Opera. A Oxford, aquest es-

tiu passat, estaven restaurant totes les parets exteriors dels col·legis universitaris i esglésies, gràcies a una aportació majorativa de la TV, que pujava més de dos milions de lliures, ~~unes 250m~~ uns tres-cents cinquanta milions de pessetes.

La TV oficial no hi és a efectes de propaganda o de control, sinó d'estímul, per tal que la TV comercial no baixi l'estandard qualitatiu dels seus programes. D'altra banda, l'existència d'una o altra de les dues TV sense el contrapès de la rival no semblaria correcte als anglesos, que són tan enemics dels monopolis com amants del joc net.

Com que cada anglès pensa pel seu compte i fa l'experiència de la vida per ell, cada anglès també pot fundar, quan vulgui, un nou partit polític, o crear una societat recreativa, cultural o de propaganda sense gairebé cap tràmit o despesa. Això prové de la seguretat dels anglesos en si mateixos, una seguretat instintiva, val a dir, i es tradueix en una superabundància de societats particulars, amb

els propòsits i metes més diversos. Només cal dir que la Societat de Salvament de Naufrags i Assistència als Vaixells Sinistrats està formada totalment per voluntaris, que es juguen la pell a bord dels seus bóts per les traïdores aigües i esculls feridors de les costes britàniques. El Ministeri de Marina, tot i ser tan important, no té al seu càrrec aquell servei de salvament.

Anglaterra és un país organitzat a través de la iniciativa particular.

Haureu observat que uso els adjectius angles i britànic gairebé indiferenciadament. Aquesta nomenclatura sol ser confusa : Anglaterra (centre i est) i Gàles (Oest) són una entitat anomenada així. Junt amb Escòcia formen la gran Bretanya i aquestes tres més l'Ulster formen el Regne Unit. En parlar políticament caldria dir sempre " els britànics".

De tots els components del complex polític anglès els més personalitzats són els escocessos. Intel·ligents, aguts, valents i molt diferenciats. Hom els

reconeix per l'accent i per la vehemència amb què ~~de~~ defensa la seva personalitat nacional. Tenen algunes de les indústries més fortes de la Gran Bretanya i són els que posseeixen un major nombre de graduats universitaris, tant homes com dones.

Els galesos són més suaus. Poble celta, ha conservat més pures les seves característiques, avui dia refugiades en el folklore, i no s'ha incorporat activament a la vida actual. A les escoles galeses el govern britànic fa ensenyar el galès a més de l'anglès.

Els irlandesos del nord són pràcticament anglesos. Hi ha una minoria, no pas autonomista com s'ha dit, sinó assimilista a la Irlanda independent.

Aquests tres pobles estan fortament incorporats a la Corona. Se senten intensament britànics, perquè se senten també respectats. La reina, quan els visita, ho fa en qualitat de sobirana particular de cada un d'ells. Els distintius florals de cada país són: la rosa per Anglaterra, el card a Escòcia, el narcís a Gales, el trèbol a l'Ulster.

I dels anglesos petits, i de la joventut, què en direm ? Com són educats ?

En el terreny de l'educació, quan ens assabentem que Anglaterra fou durant segles un país sense educació oficial ens quedem més que sorpresos, i gairebé no ens ho creiem. Doncs va ser així : durant segles, pràcticament fins al segle present, les úniques escoles que hi havia a Anglaterra eren les particulars o les de comunitats religioses i similars. I encara avui ~~dia~~ dia l'ensenyament no està promogut, implantat, pel Ministeri d'Educació. Simplement, el govern britànic va trobar-se, en decidir fer quelcom per l'educació amb un entretellat tan immens d'empreses i escoles, que va decidir que les coses continuessin poc o molt iguals. De manera que, avui dia, el Ministeri no té cap professor per pagar -els paguen les pròpies escoles- ni, gairebé, cap edifici per construir. El Ministeri es redueix al Ministre, uns Secretaris i un cos d'Inspectors. L'anarquia és aparent.

L'ensenyament a Anglaterra està administrat per les anomenades Autoritats Locals d'Ensenyament. Són uns comités nomenats per les autoritats de comarques o de districtes. Tenen escoles pròpies anomenades "de comtat" i els particulars ~~que~~ en regeixen d'altres que són anomenades ~~privades~~ "voluntàries". Les Autoritats Locals paguen els mestres de totes, inclús de les voluntàries, mentre siguin gratuïtes. Com es paguen els mestres? Amb els impostos o taxes locals. L'Estat contribueix al sosteniment de les escoles de comtat i de les voluntàries que ho sol·licitin, establint, aleshores per les darreres, unes determinades limitacions de sobirania. Tot plegat, dóna una sensació, vist d'enfora, de que o no ha de funcionar bé o de que deu funcionar sol. Això darrer és la veritat. El govern ajuda econòmicament unes escoles amb les quals no té res a veure, i que no pot inspeccionar si elles no ho demanen. D'una banda trobem la laxitud de la legislació britànica. De

l'altra, la confiança inicial que els anglesos dispositen en la seva gent.

L'escola primària té ~~dues~~ grans divisions, parvulari, i junior : l'escola secundària es subdivideix en tres modalitats : tècnica, grammar i moderna.

Els alumnes que van a les grammar faran cap ~~després~~ després a les Universitats, i són els de més altes qualificacions. Els de la modern es dedicaran a les més diverses activitats, especialment professionals i els de les tècniques aniran a la indústria o a les arts.

Les Universitats són totalment autònomes i ni el Ministeri no hi té res a veure. A Anglaterra no existeix la Universitat oficial. Cada Universitat confereix els seus propis graus i manquen de programes d'estudi definits: el sosgraduat es matricula dels cursos que vol dins una gran varietat. L'ensenyament es fa per conferències i tutories, que és una mena d'ensenyament personal, a base de treball dirigit per un professor. Encara que el

Ministeri aconsella, orienta i ajuda econòmicament, queda ben sentat que no té pas un sistema d'educació propi, amb uns programes d'estudis, ni a l'ensenyament primari, ni al secundari ni a l'Universitari. L'alumne que interromp els estudis pot posar-se a treballar i presentar els certificats d'assistència que cregui convenients, però el que li demanaran és que sigui eficient, que pensi amb claredat i que tingui caràcter. Els interessa més l'educació que la instrucció.

Un aspecte interessant dels col·legis i Universitats és el lloc que s'hi dona a l'esport i a la vida de la Naturalesa. Els boy-scouts tenen una gran boga. L'anglès és un home enamorat del camp, de la tenda de campanya, de l'aventura. La història dels seus exploradors és prou coneguda. Al col·legi de Rugby, a finals del segle passat, Mathew Arnold va començar la gran revolució de treure els nois al defora, a ensenyar-los a estimar l'exercici físic i les valors formatives de les competicions d'equip.

Tot l'esplet esportiu del món anglo-saxó és basat en aquest principi para-escolar.

Sempre els anglesos ens semblaran una mica excèntrics. D'una banda són enamorats de les formes i rebutgen l'home que porta un llaç de corbata comprat fet. D'altra, són estrafolaris i gens convencionals en una pila de coses. L'home ben vestit, amb paraigua i bombí, americana negra i pantaló a ratlles que arriba a Hyde Park al punt de migdia, es treu el dinar de la cartera s'aseu a l'herba i es posa a menjar és una visió gens estrafolaria a Anglaterra. Convidat en una casa no farà cap mena de gest advers si l'inviten a ajudar a fregar la vaixel·la, o a treure els nens a passeig. Un home amb les sabates massa noves o massa lluentes serà, segurament, un estranger, no un anglès. Però ell fa totes aquestes coses amb serietat i naturalitat, una naturalitat i una serietat gairebé còmiques.

Quan surten a l'estranger els anglesos volen capturar-se de manera diferent que a la seva illa. Perden més serietat, volen assimilar-se a la color local del lloc que visiten...i als dos dies se'n cansen i cerquen adalerats i sorruts un lloc on els puguin servir el tè de les cinc. Si van a la costa mediterrània se'ls espatlla la pell. A d'altres bandes se'ls espatlla l'estómac. No: són anglesos i enlloc es troben tan bé com a Anglaterra, amb la pluja i les cues, amb la boira i el té, amb el fi de setmana i les novel·les policíiques. Quin és el futur d'Anglaterra? Com a tot arreu, serà el futur de la seva gent. Però, naturalment, hi han grups ètnics que se saben incorporar i fondre en d'altres grups, que poden ser absorbits. Un alemany és absorbit a la segona generació per Nordamèrica, poso per cas: un eslau, ni cal dir. L'anglès és més difícil que es desprengui de les seves arrels característiques: no ha estat pas Anglaterra un país d'emigració, val a dir. Només

als grans temps de la colonització dels EE.UU. i d'Àustràlia, però fixem-nos que això volia dir anar a poblar altres terres verges, no pas incorporar-se a fortes estructures ètniques. De manera que l'anglès és un home que no s'ha hagut de sotmetre mai a d'altres. Apart de la seva àrea lingüística és rar que l'anglès emigri. Això pot ser la causa (o un efecte) de la seva nul·la ductilitat per les altres llengües. Inclús en els casos més selectes, l'anglès és un pobre coneixedor de llengües estrangeres. Com que els seus mercats s'han mogut dins la Commonwealth, tot el trafec comercial, que és una font d'intercanvi lingüístic principalíssima, ha vingut canalitzat sense sortir de la pròpia llengua. Tot plegat fa d'Anglaterra un país monolingüe i, diria monolític, d'una sola peça. És dels països que no abdiquen, que tenen calma, paciència i oportunisme, que lluiten només quan no hi ha més remei, i aleshores clavant els peus a terra, amb la decissió dels freds.

Actualment és un país pròsper, amb una progressiva *igualació* nivellació de fortunes i un positiu nivell d'educació mitjana. Educació no vol dir instrucció. A Europa instruíem més els nostres infants i els nostres joves. Dubto, però, que els ensenyem prou a captenir-se i a respectar el contrincant. Això ells ho cultiven a la família, a l'escola i al joc parlamentari.

Aquest respecte pel contrincant es deixa veure en el camp religiós. Anglaterra conserva una preponderància anglicana, però els catòlics convertits cada anys són uns quants milers. Avui, a Anglaterra i Gales, de cada deu persones una és catòlica. Aquestes xifres són representatives perquè la conversió és de signe qualitatiu. Són intel·lectuals, artistes, homes de ciència, professors, ministres de confessió anglicana els qui es converteixen. A Oxford, de 8.000 estudiants, 700 són catòlics (anglesos). Això podria produir una reacció corrosiva, de coïssor, si fos en un altre país diferent.

Però allí la sang no arriba al riu. La convivència, possible gràcies al joc net, fa créixer el respecte per la religió catòlica. Aquest respecte no se'l guanyaria si la gent no estigués disposada a respectar. La bona disposició inicial a admetre que hi han persones que de bona fe creuen i practiquen un credo ~~múltiple~~ distint u oposat al ~~propri~~ propi, llisca de l'esfera confessional a la política, social i individual. Això fa que cada anglès, encara que li agradin les coses pròpies, estigui obert al bon seny, al sa criteri i al sentit de l'humor dels altres. No proveu de convence'l, però, amb arguments. Us escoltarà amb indiferència. No en vol de programes. La curiositat que tingui la durà molt amagada. Inclús en la curiositat ells van a poc a poc. Volen menjar poc i paír bé. No podem fer altre que desitjar-los bon profit. I ells es quedaran sorpresos, perquè aquesta expressió no la tenen. El que fan els altres no els diu res. Res. Aceptem-los com són. Però : algú sap, realment, com són ?

